

A globe of the Earth is positioned on the left side of the slide, showing continents and oceans. The background is a textured blue and purple gradient. The title text is overlaid on the right side of the globe.

ISPITIVANJE OTPADA

ISPITIVANJE OTPADA

Predmet: Ispitivanje i karakterizacija otpada

Predmetni nastavnik: dr Anica Milošević

Definicija otpada?

- ***otpad*** je svaka materija ili predmet sadržan u listi kategorija otpada (Q lista) koji vlasnik odbacuje, namerava ili mora da odbaci

- Q lista:
- Q1 Ostaci od proizvodnje ili potrošnje koji niže nisu drugačije specificirani
- Q2 Proizvodi bez specifikacija
- Q3 Proizvodi čiji je rok upotrebe istekao
- Q4 Prosuti materijali, materijali koji su nastali usled gubitka ili nezgode pri postupanju sa njima, uključujući sve materijale, opremu itd. Kontaminirane pri nezgodi

Definicija otpada?

- Q5 Kontaminirani ili zaprljani materijali nastali putem planiranog postupka
(na pr. ostaci od postupka čišćenja, materijali za pakovanje, kontejneri)
- Q6 Neupotrebljivi delovi (na pr. otpadne baterije, istrošeni katalizatori itd.)
- Q7 Supstance koje više ne zadovoljavaju (na pr. kontaminirane kiseline, kontaminirani rastvarači, istrošene soli za termičku obradu, itd.)

Definicija otpada?

- Q8 Ostaci iz industrijskih procesa (na pr. Šljaka, destilacioni talozi, itd.)
- Q9 Ostaci iz procesa za smanjenje zagađenja (na pr. mulj iz uređaja za vlažno prečišćavanje gasova, prašina iz vrećastih filtera, potrošeni filteri)
- Q10 Ostaci iz mašinske grube/ fine obrade (na pr. strugotine, opiljci i otpaci og glodanja itd.)
- Q11 Ostaci od ekstrakcije i prerade sirovina (na pr. otpad iz rudarstva, naftne isplake itd.)
- Q12 Materijali čiji je prvobitni sastav iskvaren (na pr. ulje zagađeno sa PCB jima itd.)

Definicija otpada?

- Q13 Svaka materija, materijali ili proizvodi čije je korišćenje zakonom zabranjeno
- Q14 Proizvodi koje njihov vlasnik odbacuje kao neupotrebljive (na pr poljoprivredni otpaci, otpad iz domaćinstva, kancelarijski, komercijalni i otpaci iz trgovina itd.)
- Q15 Kontaminirani materijali, materije ili proizvodi koji su posledica remedijacije zemljišta
- Q16 Bilo koji drugi materijali, materije ili proizvodi koji nisu obuhvaćeni u gore navedenim kategorijama

Uvođenje termina među (nus) proizvoda i kriterijuma kada otpad prestaje da bude otpad

- *Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives (usaglašavanje decembra 2010)*

Uvođenje termina među (nus) proizvoda i kriterijuma kada otpad prestaje da bude otpad

- *Zakonski propisi u RS ne prepoznaju ove termine*
- **COUNCIL REGULATION (EU) No 333/2011 of 31 March 2011 establishing criteria determining when certain types of scrap metal cease to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council**

Među proizvodi (sporedni - nus proizvodi) - By products

Supstanca ili objekat, kao rezultat procesa proizvodnje u kome primarni cilj nije njena proizvodnja se može smatrati da nije otpad, već međuproizvod samo ako su ispunjeni sledeći uslovi:

- Dalje korišćenje supstance ili objekta je određeno;
- Supstanca ili objekat može se koristiti direktno, bez dalje obrade osim one koja predstavlja uobičajenu industrijsku praksu;
- Supstanca ili objekat je proizveden kao sastavni deo procesa proizvodnje i
- dalje korišćenje je zakonito, supstanca ili objekat ispunjava sve zahteve za specifičnu upotrebu proizvoda i zahteve koji se odnose na zaštitu životne sredine i zdravlja ljudi i koji neće sveukupno voditi negativnim uticajima na zaštitu životne sredine i zdravlje ljudi.

Među proizvodi (sporedni - nus proizvodi) - By products

Primer:

- ❖ otpad iz prehrambene industrije koji se direktno koristi od strane farmera ili uz preradu u fabrikama stočne hrane se proizvodi životinjska hrana nije otpad
- otpad iz proizvodnje nameštaja – otpad od kože – parčići kože koji se dalje koriste za šivenje futrola za mobilne telefone, kape, rukavice...

Otpadno korišćeno
jestivo ulje za proizvodnju
biodizela (kvalitet?)

SEKUNDARNE SIROVINE - Kada otpad je prestaje da bude otpad?

Određeni otpad prestaje da bude otpad kada je pretrpeo ponovno iskorišćenje, uključujući reciklažu, u skladu sa specifičnim kriterijumima koje treba razviti u skladu sa sledećim uslovima:

SEKUNDARNE SIROVINE - Kada otpad je prestaje da bude otpad?

1. supstanca ili predmet se uobičajeno koristi za
2. specifičnu namenu;
3. postoji potreba ili tržište za takve supstance ili predmete;
4. supstanca ili predmet ispunjava tehničke zahteve za specifičnu namenu i ispunjava postojeće zakone i standarde koji su primenjivi na proizvode i
5. upotreba supstance ili predmeta neće dovesti do opštih štetnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

End-of-life kriterijume za definisanje otpada treba uzeti u obzir, između ostalog, barem za agregate, papir, staklo, metale, gume i tekstil.

Šta je potrebno da bi se otpad proglasio proizvodom???

1. Zakonski propis – izmena Zakona o upravljanju otpadom imati cilj da taj materijal zameni primarnu sirovinu imati tržište
2. Imati odgovarajući *tehnički standard* kojim će se garantovati kvalitet sekundarne ili tehnički standard koji odgovara sirovini koju zamenjuje sekundarna sirovina.

Ugovor sa JKP

Klasifikacija SRFa
Tehnička specifikacija
Usaglašenost isporuke

Kada otpad prestaje da bude otpad – šta je potrebno???

- Imati stručnjake koji će izraditi sledeće studije:
  1. uticaj materijala na životnu sredinu i zdravlje ljudi
  2. ekonomski uticaji
  3. uticaj tržišta
  4. uticaj zakonodavstva
  5. socio- ekonomski uticaj
  6. tehnološki uticaj

Kada otpad prestaje da bude otpad – šta je potrebno???

- *imati institucionalnu podršku: akreditovane laboratorije za zahtevana ispitivanja, sertifikaciono telo koje će izrađivati ili kontrolisati deklaraciju proizvoda, kontrolno telo prema ISO 17020. Neke sekundarne sirovine postaju substace ili smeše prema Zakonu o hemikalijama pa je potrebno da se i registruju.*
- *Ugradnjom ovakvog pristupa u naše zakonodavstvo:*
  - 1) *bi se smanjila generisana količina uopšte otpada u RS, ali i opasnog otpada i*
  - 2) *proizvodila bi se i uvozila kvalitetnija sekundarna sirovina za naše fabrike što bi takođe dovelo do smanjenja generisanih količina opasnog i drugih otpada u RS.*

VRSTE OTPADA

1. OTPAD IZ DOMAĆINSTVA (KUĆNI OTPAD)

2. **KOMERCIJALNI OTPAD** - otpad koji nastaje u preduzećima, ustanovama i drugim institucijama koje se u celini ili delimično bave trgovinom, uslugama, kancelarijskim poslovima, sportom, rekreacijom ili zabavom, osim otpada iz domaćinstva i industrijskog otpada

3. INDUSTRIJSKI OTPAD

4. **KOMUNALNI OTPAD** - otpad iz domaćinstava (kućni otpad), kao i drugi otpad koji je zbog svoje prirode ili sastava sličan otpadu iz domaćinstva

VRSTE OTPADA

OPASAN OTPAD

- opasan otpad je otpad koji po svom poreklu, sastavu ili koncentraciji opasnih materija može prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi i ima najmanje jednu od opasnih karakteristika H1 – H15, uključujući i ambalažu u koju je opasan otpad bio ili jeste upakovan.

Opasne karakteristike otpada

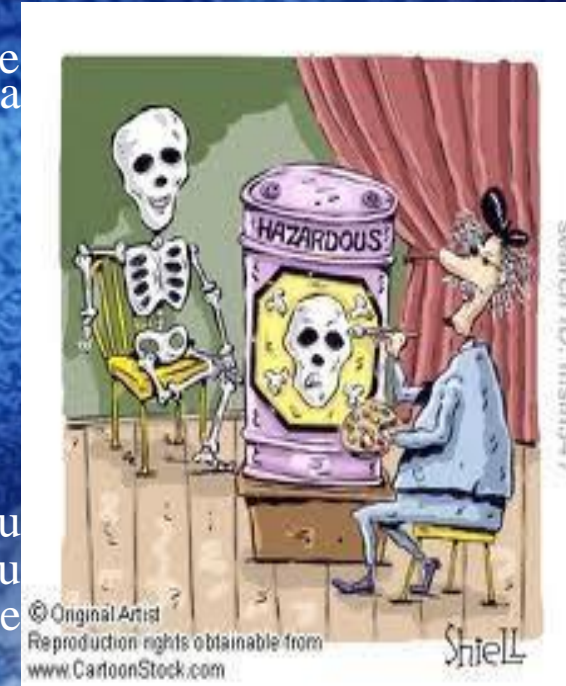

- H1 eksplozivne:** substance i preparati koji mogu eksplodirati pod dejstvom plamena ili koji su više osetljivi na udare ili trenje od dinitrobenzena
- H2 oksidirajuće:** supstance i preparati koji mogu izazvati egzotermne reakcije kada su u kontaktu sa drugim substancama, delimično zapaljive supstance
- H 3 –A visoko zapaljive :**
- Tečne supstance i preparati koji imaju tačku paljenja ispod 21°C (uključujući veoma zapaljive tečnosti), ili
  - Supstance i preparati koji se mogu zagrevati i konačno zapaliti u kontaktu sa vazduhom na temperaturi okoline bez bilo kakvog izvora energije, ili
  - Čvrste substance i preparati koji se mogu lako zapaliti posle kratkog kontakta sa izvorom paljenja i koji nastavljaju da gore ili budu istrošeni nakon uklanjanja izvora paljenja, ili
  - Gasovite substance i preparati koji su zapaljivi na vazduhu na normalnom pritisku, ili
  - Substance i preparati koji u kontaktu sa vodom ili vlažnim vazduhom razvijaju visoko zapaljive gasove u količinama opasnim količinama
- H3-B zapaljive:** tečne supstance i preparati koji imaju tečku paljenja veću od 21°C i manju ili jednaku 55°C
- H 4 Nadražujuće:** nekorozivne substance i preparati koje kroz neposrdan, prolongiran ili ponovljen kontakt sa kožom ili sluzokožom, mogu izazvati inflamaciju (upalu)
- H 5 Štetne:** substance i preparati koji ako se udišu ili gutaju ili ako prodiru kroz kožu, mogu povlačiti za sobom ograničen rizik za zdravlje
- H 6 Toksične:** substance i preparati (uključujući veoma toksične substance i preparate) koje ako se udišu ili gutaju ili prodiru kroz kožu, mogu povlačiti za sobom ozbiljne, akutne ili hronične rizike na zdravlje i čak smrt

Opasne karakteristike otpada

- H7 Karcinogene substance i preparati koji ako se udišu ili gutaju ili ako oni prodiru kroz kožu, mogu izazvati rak ili porast njegovog dejstva
- H 8 Korozivne substance i preparati koji mogu pri kontaktu uništiti živo tkivo pri kontaktima
- H 9 Infektivne substance i preparati koje sadrže neuhvatljive mikroorganizme ili njihove toksine za koje se zna ili se sumnja da izazivaju oboljenje kod čoveka ili drugih živih organizama
- H 10 Toksične za reprodukciju: substance i preparati koji ako se udišu ili gutaju ili ako prodiru kroz kožu mogu izazvati nenastadne genetske nedostatke ili porast njihovog delovanja
- H 11 Mutagne: substance i preparati koji ako se udišu ili gutaju ili ako prodiru kroz kožu mogu izazvati nasledne genetske nedostatke ili njihov porast
- H 12 otpad koji u kontaktu sa vodom, vazduhom ili u kiselinu i stvara toksične ili veoma toksične gasove
- H 13 osetljive (senzitivne): supstance i preparati koji ako se udišu ili prodiru kroz kožu koje su sposobne da izazovu hipersenzitivnost koja proizvodi karakteristične štetne efekte ako se nastavi izlaganje substanci ili preparatu
- H 14 ekotoksičan: otpad koji predstavlja ili može predstaviti neposredne ili odložene rizike za jedan ili više sektora životne sredine
- H 15 mogu za svaki način, nakon odlaganja, npr. proceđivanja proizvesti neku od gore navedenih karakteristika.

Ispitivanje otpada

- Postupak karakterizacije otpada radi klasifikacije otpada za tretman, odlaganje ili prekogranično kretanje.
- Ispitivanje otpada vrše stručne organizacije i druga pravna lica koja su ovlašćena za uzorkovanje i karakterizaciju prema obimu ispitivanja za koja su akreditovana (ima ih 6)
- **Karakterizacija otpada** je postupak kojim se utvrđuju fizičko-hemijske, hemijske i biološke osobine i sastav otpada, odnosno određuje da li otpad sadrži ili ne sadrži jednu ili više opasnih karakteristika
- **Klasifikacija otpada** jeste postupak svrstavanja otpada na jednu ili više lista otpada koje su utvrđene posebnim propisom, a prema njegovom poreklu, sastavu i daljoj nameni

Postupak ispitivanja otpada

uzorkovanje

lokacija sa koje je uzet uzorak, GPS koordinate, način i metoda uzorkovanja, datum i vreme uzorkovanja i drugi podaci o uzorku, ako je relevantno, ime lica koje je vršilo uzorkovanje

identifikacija
otpada

podaci o podnosiocu zahteva za ispitivanje, klasifikacija otpada prema poreklu – preliminarni indeksni broj otpada iz Kataloga otpada, proces nastajanja otpada

karakterizacija
otpada

u zavisnosti od stepena opasnosti (inertan, neopasan, opasan) i određivanje opasnih karakteristika otpada; određivanje toksikoloških karakteristika i efekata na ljudsko zdravlje; određivanje mogućih uticaja na životnu sredinu;

izrada Izveštaja
o ispitivanju
otpada

- naziv otpada
- kategorija otpada Q
- karakter otpada
- indeksni broj otpada
- količina otpada
- opasna karakteristika H
- kategorija opasnog otpada Y
- komponenta opasnog otpada C
- fizičko stanje

HVALA NA PAŽNJI

PITANJA?

